

1 Ocak 2026 İtibarıyla İhracatçılar İçin Yeni Dönem: Omnibus ile Güncellenen SKDM (CBAM)

Gül SALDIRANER

SMMM-Bağımsız Denetçi- Sürdürülebilirlik Denetçisi

Özet

Bu çalışma, SKDM'nin 1 Ocak 2026 itibarıyla başlayan uygulamasını, Omnibus düzenlemeleriyle güncellenen kurumsal ve teknik mekanizmalar ile orta vadeli kapsam genişlemesi perspektifinden ele alarak, Türkiye'deki ihracatçılar açısından ortaya çıkan yeni dönemi analiz etmektedir.

Anahtar Kelimeler

SKDM, iklim politikası, ihracat, AB, yükümlülük.

1. Giriş

Avrupa Birliği'nin iklim politikaları, son yıllarda çevre mevzuatının ötesine geçerek ticaret ve sanayi politikalarının ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Bu dönüşümün en somut araçlarından biri olan Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM), karbon kaçağı riskini sınırlamayı hedefleyen bir iklim politikası aracı olarak tasarlanmış olup, zaman içinde Avrupa Birliği'nin dış ticaretini doğrudan etkileyen yapısal bir düzenlemeye dönüşmüştür.

SKDM'nin teknik ve idari işleyişi, geçiş dönemi olan 1 Ekim 2023- 31 Aralık 2025 tarihleri arasında test edilmiştir. Bu süreçte elde edilen uygulama deneyimleri doğrultusunda Avrupa Komisyonu, 2025 yılı içerisinde Omnibus I-II basitleştirme paketleri kapsamında SKDM'ye ilişkin düzenlemeleri de güncellemiş; söz konusu değişiklikler 17 Ekim 2025 tarihinde AB Resmî Gazetesi'nde yayımlanarak mekanizmanın nihai uygulama çerçevesi netleştirilmiştir.

1 Ocak 2026 itibarıyla mali yükümlülüklerin hesaplanmaya başlandığı uygulama dönemine geçilmesiyle birlikte SKDM, yalnızca raporlama esaslı bir uyum mekanizması olmaktan çıkarak ithalat süreçlerine entegre edilen ve doğrudan mali sonuçlar doğuran bir uygulama yapısına kavuşmuştur. Türkiye'de faaliyet gösteren ihracatçılar açısından bu yeni dönem; Türkiye'nin en büyük ihracat pazarı olan Avrupa Birliği ile olan sanayi ticaretinin niteliğini doğrudan etkileyen, üretim süreçlerinden veri yönetimine, rekabet stratejilerinden kurumsal uyuma kadar uzanan çok boyutlu sonuçlar doğurmaktadır.

2.Arka Plan

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM), Avrupa Birliği'nin iklim politikası uygulamaları ile uluslararası ticaret yapısı arasındaki yapısal uyumsuzluğun zaman içinde daha belirgin hâle gelmesi üzerine geliştirilen bir politika aracıdır. AB, Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) kapsamında kendi sanayi tesislerini piyasa temelli bir karbon fiyatlandırmasına tabi tutarken, üçüncü ülkelerden ithal edilen karbon yoğun ürünlerin benzer bir mali yükümlülüğe tabi olmaması, AB içindeki üreticilerin rekabet gücünü zayıflatan ve üretimin üçüncü ülkelere kayması riskini artıran bir karbon kaçağı dinamiği yaratmıştır. Bu asimetrik yapı, hem AB'nin emisyon azaltım hedeflerinin etkinliğini sınırlamış hem de AB içindeki üreticilerin rekabet koşullarını koruyacak tamamlayıcı politika araçlarına duyulan ihtiyacı artırmıştır.

Bu ihtiyaç doğrultusunda kurgulanan SKDM'nin temel yaklaşımı, AB içinde ETS kapsamında oluşan karbon maliyetleri ile ithal ürünlerin üretiminde ortaya çıkan gömülü emisyonlar arasında mali bir eşdeğerlik tesis edilmesine dayanmaktadır. Mekanizma, bu yolla üretimin daha gevşek iklim politikalarına sahip ülkelere kaymasının önlenmesini ve emisyon azaltımının küresel ölçekte desteklenmesini amaçlamaktadır. SKDM, bu yönüyle AB'nin 2030 iklim hedeflerini içeren "Fit for 55" paketi kapsamında, karbon fiyatlandırmasını AB sınırlarının ötesine taşıyan yapısal bir politika aracı olarak konumlandırılmıştır.

Bu stratejik çerçeve doğrultusunda, 1 Ekim 2023'te başlayan geçiş dönemi, SKDM'nin ilkesel gerekçesinden ziyade uygulama boyutunun test edildiği bir hazırlık süreci olarak kurgulanmıştır. Geçiş döneminde ithalatçılardan yalnızca emisyon raporlaması talep edilmiş; herhangi bir mali yükümlülük öngörülmeden sistemin teknik işleyişi, veri kalitesi ve idari kapasitesi ölçülmüştür.

Geçiş süreci uygulamaları, üretim tesislerinden sağlanan verilerin tutarlılığı, varsayılan emisyon değerlerinin kullanım sınırları ile gümrük idareleri ve çevresel raporlama sistemleri arasındaki entegrasyon konularında önemli zorluklara işaret etmiştir. Avrupa Komisyonu, bu deneyimler doğrultusunda SKDM'nin yalnızca çevresel hedefler açısından değil, aynı zamanda uygulanabilirlik, öngörülebilirlik ve denetlenebilirlik bakımından da güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Geçiş döneminde elde edilen uygulama deneyimleri, 1 Ocak 2026 itibarıyla başlayacak tam uygulamanın şekillendirilmesinde temel referans noktası olmuş; Omnibus düzenlemeleri kapsamında hayata geçirilen sadeleştirme adımları bu deneyimler ışığında tasarlanmıştır.

3. SKDM'nin Kapsamı ve Uygulama Esasları

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM), karbon yoğunluğu yüksek ve karbon kaçağı riski barındıran sektörlerle odaklanan sınırlı bir kapsamla uygulanmaktadır. 1 Ocak 2026 itibarıyla SKDM; demir ve çelik, alüminyum, çimento, gübre, elektrik ve hidrojen ithalatını kapsamaktadır. Bu ürün grupları, Avrupa Birliği Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) kapsamında karbon maliyetlerine en fazla maruz kalan sektörlerle örtüşmekte ve SKDM'nin karbon kaçağını önlemeye yönelik temel amacını yansıtmaktadır.

SKDM kapsamındaki ürünler, AB'nin gümrük ve tarife sınıflandırma sistemi çerçevesinde CN/TARIC kodları üzerinden tanımlanmaktadır. Bu durum, ihracatçılar açısından ürün tanımı, teknik sınıflandırma ve menşe bilgilerinin SKDM yükümlülüklerinin belirlenmesinde belirleyici hâle geldiği anlamına gelmektedir.

Omnibus düzenlemeleriyle birlikte SKDM'nin kapsamına ilişkin temel yaklaşım korunmuş; ancak uygulamanın orantılılığı güçlendirilmiştir. Bu çerçevede, demir ve çelik, alüminyum, çimento ve gübre ithalatında, ürün bazında ve yıllık toplam ithalat miktarının 50 tonun altında kalması hâlinde SKDM yükümlülükleri uygulanmaktadır. Bununla birlikte, yıl içerisinde söz konusu eşığın aşılması hâlinde, ilgili ürün grubu bakımından SKDM yükümlülükleri ilgili takvim yılının başından itibaren geçerli olmakta ve geriye dönük herhangi bir

muafiyet uygulanmamaktadır. Elektrik ve hidrojen ithalatı bakımından ise, ürünlerin niteliği gereği herhangi bir miktar eşiği öngörülmemiştir.

2026 yılı itibarıyla SKDM kapsamında ithalat, geçiş döneminde uygulanan yalnızca raporlama esaslı yükümlülüklerin ötesine geçerek sertifika esaslı bir yapıya kavuşmuştur. Bu çerçevede ithalatçılar, emisyon bilgilerini beyan etmenin yanı sıra, beyan edilen gömülü emisyonlara karşılık gelen SKDM sertifikalarını da teslim etmekle yükümlüdür. İlgili takvim yılına ait SKDM beyanı, izleyen yılın 30 Eylül tarihine kadar yapılmakta olup, 2026 yılı ithalatına ilişkin ilk beyan 30 Eylül 2027 tarihine kadar sunulacaktır.

Her ne kadar SKDM kapsamındaki hukuki yükümlülükler AB'de yerleşik ithalatçılar üzerinde toplanıyor olsa da gömülü emisyonların hesaplanmasında esas alınan verilerin büyük ölçüde üretici tarafından sağlanması nedeniyle, üçüncü ülkelerde faaliyet gösteren üreticiler açısından da dolaylı ancak belirleyici sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

4. SKDM Uygulamasında Temel Kurumsal ve Teknik Mekanizmalar

4.1. Yetkilendirilmiş SKDM Beyan Sahibi Yapısı

1 Ocak 2026 itibarıyla SKDM kapsamındaki ürünlerin Avrupa Birliği'ne ithalatı, ithalatçıların yetkilendirilmiş SKDM beyan sahibi statüsüne sahip olmalarını zorunlu kılmaktadır. Bu statü, SKDM kapsamında emisyon beyanlarının sunulması ve gömülü emisyonlara karşılık gelen sertifikaların teslim edilmesi bakımından temel bir ön koşuldur.

Yetkilendirilmiş SKDM beyan sahibi statüsüne sahip olmayan ithalatçılar tarafından SKDM kapsamındaki ürünlerin AB'ye ithalatı mümkün değildir. Bu yönüyle yetkilendirme mekanizması, SKDM yükümlülüklerinin belirli ve izlenebilir aktörler üzerinden yürütülmesini sağlayan merkezi bir idari araç niteliği taşımaktadır.

Omnibus düzenlemeleriyle netleştirilen çerçeve kapsamında yetkilendirme başvuruları, Avrupa Komisyonu tarafından oluşturulan merkezi SKDM Kayıt Sistemi üzerinden yürütülmekte olup, ithalatçıların kurumsal yeterliliği ve yükümlülükleri yerine getirme kapasitesi başvuruların temel değerlendirme kriterleri arasında yer almaktadır.

Yetkilendirilmiş SKDM beyan sahibi statüsü, SKDM kapsamındaki ürünlerin AB'ye ithalatını gerçekleştiren ve AB'de yerleşik ithalatçılar tarafından alınmakta olup, bu statünün alınması ve sürdürülmesine ilişkin sorumluluk tamamen ithalatçıya aittir. Üçüncü ülkelerde faaliyet gösteren ihracatçılar açısından doğrudan bir yetkilendirme yükümlülüğü bulunmamakla birlikte, SKDM Kayıt Sistemi üzerinden izlenen süreçlerde sağlanan emisyon verilerinin doğruluğu ve izlenebilirliği ihracatçılar açısından belirleyici olmaya devam etmektedir.

4.2. SKDM Kapsamında Emisyon Hesaplama Metodolojisi

SKDM kapsamında gömülü emisyonların hesaplanması, Avrupa Birliği Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) ile uyumlu olarak kurgulanmış kurumsal bir metodolojiye dayanmaktadır. Bu çerçeve; üretim süreçlerinde dikkate alınacak sistem sınırlarını, hesaplamaya dâhil edilecek emisyon kaynaklarını ve raporlamada kullanılacak zorunlu veri setlerini tanımlayarak, emisyon hesaplamalarının karşılaştırılabilir ve denetlenebilir bir yapıya oturmasını sağlamaktadır.

Metodolojinin temel amacı, AB içinde ETS kapsamında faaliyet gösteren üreticiler ile üçüncü ülkelerdeki üreticiler arasında emisyon hesaplama yaklaşımı bakımından yapısal bir eşdeğerlik tesis etmektir. Bu kapsamda, üretim tesislerinden kaynaklanan doğrudan emisyonların yanı sıra, belirli sektörler bakımından dolaylı emisyonlar da metodoloji kapsamına alınmıştır.

Gömülü emisyonların doğru ve doğrulanabilir biçimde hesaplanabilmesi, varsayılan emisyon değerlerine başvurma ihtiyacını azaltarak SKDM kapsamında doğacak maliyetlerin kontrol altına alınmasında belirleyici bir

rol oynamaktadır. Bu yönüyle emisyon hesaplama metodolojisi, teknik bir raporlama gerekliliğinin ötesinde, ihracatçıların maliyet yapısını ve rekabet gücünü doğrudan etkileyen stratejik bir unsur niteliği taşımaktadır.

4.3. Doğrulama ve Akreditasyon Yapısı

SKDM kapsamında beyan edilen emisyon verilerinin kabul edilebilirliği, bu verilerin yetkili ve akredite doğrulayıcılar tarafından doğrulanmasına bağlıdır. Doğrulama mekanizması, sunulan emisyon verilerinin teknik doğruluğunu ve tutarlılığını güvence altına alarak SKDM sisteminin güvenilir biçimde işlemlerini sağlamaktadır.

Avrupa Komisyonu tarafından Aralık 2025'te kabul edilen ikincil mevzuat çerçevesinde, SKDM doğrulama süreci, AB Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) doğrulama pratiğiyle büyük ölçüde uyumlu olarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda, Commission Implementing Regulation (EU) 2025/2546, gömülü emisyonların doğrulanmasında uygulanacak ilke ve prosedürleri belirlemek; genel kural olarak, ilk doğrulama yılında üretim tesislerine yönelik fiziksel yerinde incelemelerin gerçekleştirilmesini zorunlu kılmaktadır. İzleyen raporlama dönemlerinde doğrulama faaliyetlerinin kısmen uzaktan yürütülmesine imkân tanımakla birlikte, en az iki raporlama döneminde bir fiziksel yerinde inceleme yapılması gerekmektedir.

Doğrulama faaliyetleri, risk temelli bir yaklaşıma dayanmakta ve beyan edilen emisyon verilerinin önemli hata (material misstatement) içermediğine dair makul güvence sağlanmasını hedeflemektedir. Bu yapı, doğrulamanın yalnızca belge incelemesiyle sınırlı kalmadığını; veri toplama süreçleri, üretim faaliyetleri ve hesaplama metodolojilerinin fiili uygulamayla uyumunun da değerlendirildiğini ortaya koymaktadır.

Akreditasyon yapısı ise, doğrulama faaliyetlerini yürüten kuruluşların teknik yeterliliğini ve bağımsızlığını güvence altına almaktadır. Commission Delegated Regulation (EU) 2025/2551, doğrulayıcıların akreditasyonuna ilişkin çerçeveyi belirlemekte ve üçüncü ülkelerde yerleşik doğrulayıcıların da, ilgili AB akreditasyon mevzuatına uygun şekilde yetkilendirilmeleri hâlinde doğrulama faaliyetinde bulunabilmelerine imkân tanımaktadır. Bu düzenlemeler, SKDM kapsamında sunulan emisyon verilerinin AB genelinde karşılaştırılabilirliğini sağlarken, Türkiye'de faaliyet gösteren ihracatçılar açısından varsayılan emisyon değerlerinin uygulanmasından kaynaklanabilecek maliyet risklerinin azaltılmasına da katkı sunmaktadır.

4.4. SKDM Sertifikaları: Satın Alma, Hesaplama ve Maliyet Dinamiği

1 Ocak 2026 itibarıyla SKDM uygulamasının mali boyutu, ithalatçıların emisyon beyanına ek olarak, beyan edilen gömülü emisyonlara karşılık gelen SKDM sertifikalarını temin etmelerini ve teslim etmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede SKDM sertifikaları, mekanizmanın çevresel hedefleri ile ticari etkileri arasında doğrudan bir bağ kuran temel araçlardan biri hâline gelmiştir.

Yetkilendirilmiş SKDM beyan sahipleri, cari yıl içerisinde gerçekleştirilen ithalata ilişkin olarak hesaplanan gömülü emisyonlara karşılık gelen sertifikaların belirli bir bölümünü SKDM Kayıt Sisteminde bulundurmakla yükümlüdür. Bu yapı, sertifika yükümlülüğünün yıl sonuna bırakılmasını önlemeyi ve mali yükün yıl içine dengeli biçimde yayılmasını amaçlamaktadır.

SKDM sertifikaları, Avrupa Komisyonu tarafından oluşturulan merkezi platform üzerinden satın alınmakta olup, sertifika fiyatları AB Emisyon Ticaret Sistemi kapsamında oluşan tahsisat fiyatlarına dayandırılmaktadır. Böylece SKDM kapsamındaki mali yükümlülükler, AB içindeki karbon fiyatlandırma mekanizmasıyla eşgüdüm içinde işlemektedir.

Sertifika yükümlülüğünün hesaplanmasında, ithal edilen ürünlerin gömülü emisyonları esas alınmakta; AB ETS kapsamında uygulanan ücretsiz tahsisatlar ise uyarlama faktörleri aracılığıyla net sertifika miktarına yansıtılmaktadır. Üçüncü ülkelerde üretim aşamasında fiilen ödenmiş ve doğrulanmış karbon bedellerinin bulunması hâlinde, bu tutarlar SKDM sertifika yükümlülüğünden düşülebilmektedir.

AB ETS kapsamında ücretsiz tahsisatların 2034 yılına kadar kademeli olarak kaldırılacak olması, SKDM sertifika yükümlülüğünün zaman içinde artan bir mali etki yaratacağını göstermektedir. Doğrulanmış gerçek emisyon verilerinin sunulmadığı durumlarda varsayılan emisyon değerlerinin uygulanması ise, ithalatçı ve ihracatçılar açısından daha yüksek ve öngörülebilir biçimde artan bir maliyet riski doğurmaktadır. Bu yönüyle SKDM sertifika mekanizması, teknik bir raporlama aracının ötesinde, firmaların karbon performansına dayalı rekabet koşullarını doğrudan şekillendiren yapısal bir maliyet unsuru niteliği taşımaktadır.

5.SKDM Uygulamasında Öne Çıkan Yapısal Konular

5.1.SKDM Kapsamının Aşağı Yönlü Ürünler Genişletilmesi: Gerekeçe ve Orta Vadeli Perspektif

Avrupa Komisyonu, SKDM'nin mevcut kapsamının demir-çelik ve alüminyum gibi temel girdilerle sınırlı kalmasının, karbon kaçağı riskini değer zincirinin tamamı boyunca önlemek için yeterli olmadığı yönünde bir değerlendirme yapmaktadır. Bu girdileri yoğun biçimde kullanan aşağı yönlü ürünlerde, karbon maliyetlerinin dolaylı etkiler yoluyla rekabet baskısı yarattığı ve bunun üretimin üçüncü ülkelere kayması veya ithalatın artması gibi riskleri beraberinde getirdiği tespit edilmiştir.

Bu çerçevede Komisyon, SKDM kapsamının 1 Ocak 2028 itibarıyla, demir-çelik ve alüminyum girdisi yoğun yaklaşık 180 aşağı yönlü ürünü kapsayacak şekilde genişletilmesini içeren bir tüzük değişikliği teklifi sunmuştur. Yasama sürecinin tamamlanmasına bağlı olarak kesinlik kazanacak bu genişleme, 2026–2028 dönemini söz konusu girdileri yoğun biçimde kullanan sektörler açısından yalnızca mevcut yükümlülüklerle uyum süreci değil, aynı zamanda veri altyapısının, tedarik zinciri şeffaflığının ve doğrulanabilir emisyon hesaplama kapasitesinin güçlendirilmesi gereken kritik bir hazırlık dönemi hâline getirmektedir.

Komisyon tarafından sunulan düzenleme teklifinin ekinde yer alan ürün listesi, CN kodları temelinde tanımlanan ve demir-çelikten mamul yapı ve bağlantı elemanları, makine ve endüstriyel ekipmanlar, elektrik motorları ve kablo sistemleri, taşıtlar ve taşıt aksamları, beyaz eşya, metal mobilyalar ile çeşitli teknik ve tıbbi metal ürünleri kapsayan geniş bir ürün setini içermektedir. Bu ürünlerin ortak özelliği, bünyelerinde önemli ölçüde SKDM kapsamındaki temel girdileri barındırmalarıdır.

Önerilen kapsam genişlemesinde gömülü emisyonların hesaplanması, ürünlerin nihai üretim veya montaj süreçlerini değil, yalnızca bünyelerinde yer alan ve SKDM kapsamına giren öncül girdilere ait emisyonları esas almaktadır. Üretim sürecinde ortaya çıkan ve kaynağı izlenebilir nitelikteki çelik ve alüminyum hurdası hesaplamaya dâhil edilirken, ürünün nihai kullanımından sonra ortaya çıkan ve tedarik zinciri kontrolü dışında kalan hurdalar kapsam dışında bırakılmaktadır. Bu yaklaşım, aşağı yönlü ürünlerin kapsama alınmasını idari ve teknik açıdan yönetilebilir kılmayı ve AB ETS kapsamında oluşan dolaylı karbon maliyetleri ile ithal ürünler arasında gömülü emisyonlar temelinde denge kurmayı amaçlamaktadır.

Her ne kadar söz konusu ürün listesi henüz bağlayıcı bir düzenleme niteliği taşıyor olsa da, Komisyonun sunduğu teknik ekler ve ürün tanımları, aşağı yönlü ürünlerin SKDM kapsamına alınmasının geçici bir tartışma başlığı değil, mekanizmanın orta vadeli evriminin temel unsurlarından biri olduğunu ortaya koymaktadır.

5.2. SKDM'nin Ulusal ve Küresel Politika Çerçevesiyle Etkileşimi

SKDM uygulaması, ulusal karbon fiyatlandırma mekanizmalarıyla belirli bir etkileşim alanı içinde kurgulanmış olup, bu mekanizmaları doğrudan ikame eden bir yapı niteliği taşımamaktadır. Bu yaklaşım, SKDM'nin AB Emisyon Ticaret Sistemi ile metodolojik uyum esasına dayalı olarak, ulusal emisyon ticaret sistemleriyle sınırlı ve koşullu bir ilişki kurduğunu göstermektedir. Bu çerçevede, Türkiye'de kamuoyuna sunulan Emisyon Ticaret Sistemi Yönetmeliği Taslağı, izleme–raporlama–doğrulama altyapısı ve piyasa işleyişi bakımından AB ETS ve SKDM çerçevesiyle uyumlu bir yönelim ortaya koymakla birlikte, SKDM sertifika yükümlülüğünden yapılabilecek olası mahsupların kapsamı ve fiili etkisi, uygulama sonuçları ve AB tarafından tanınma sürecine bağlı olarak netleşecektir. Dolayısıyla ulusal ETS, SKDM karşısında otomatik bir mali dengeleme aracı değil; kademeli ve koşullu etki doğurabilecek tamamlayıcı bir politika unsuru olarak değerlendirilmelidir.

SKDM'nin orta vadeli evriminde, Paris Anlaşması'nın 6. maddesi kapsamında geliştirilen uluslararası karbon piyasalarıyla kurulabilecek ilişkiler de tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Mevcut uygulama çerçevesinde karbon kredileri, SKDM sertifika yükümlülüğünden doğrudan mahsup edilebilen bir araç olarak tanımlanmamıştır. Bununla birlikte, çevresel bütünlüğü güvence altına alınmış, çift sayımı önleyen ve devletler arası mutabakata dayalı mekanizmaların, gelecekte SKDM ile nasıl ilişkilendirilebileceğine yönelik değerlendirmeler orta vadeli politika gündeminde yer almaktadır. Bu durum, SKDM'nin küresel karbon yönetimiyle potansiyel etkileşim alanlarını genişletmekle birlikte, ihracatçılar açısından kısa vadede somut bir operasyonel esneklik yaratmamaktadır.

SKDM'nin mali etkilerinin 2026 itibarıyla fiilen devreye girmesi, AB içinde sanayinin rekabet gücünün korunmasına yönelik tamamlayıcı politika araçlarını da gündeme getirmiştir. SKDM gelirlerinin bir bölümünün, AB bütçe ve sanayi politikaları çerçevesinde karbonsuzlaşma yatırımlarını destekleyecek şekilde yönlendirilmesinin öngörülmesi, mekanizmanın yalnızca maliyet artırıcı değil, dönüşümü teşvik edici bir politika aracı olarak ele alındığını göstermektedir. Bu yaklaşım, AB sanayisinin karbonsuzlaşma sürecinde desteklenmesinin bilinçli bir politika tercihi olduğunu ortaya koyarken, Türkiye gibi üçüncü ülke ihracatçıları açısından da SKDM'nin fiili rekabet koşullarını şekillendiren yapısal bir unsur olarak dikkate alınmasını gerektirmektedir.

6.CBAM Tüzüğü'nde 27a Maddesi: Olağanüstü Durum Mekanizması (8 Ocak 2026)

Avrupa Komisyonu, CBAM kapsamındaki mali yükümlülüklerin fiilen devreye girmesinin ardından, 8 Ocak 2026 tarihinde Tüzük'e eklenmesi önerilen 27a maddesine ilişkin bir Soru-Cevap (Q&A) dokümanı yayımlamıştır. Bu düzenleme, özellikle gübre piyasasında gözlemlenen fiyat dalgalanmaları bağlamında gündeme gelen tartışmalara açıklık getirmeyi amaçlamaktadır.

27a maddesi, CBAM kapsamındaki bir ürünün, ciddi ve öngörülemeyen fiyat etkileri sonucunda AB iç pazarına ağır zarar verdiği nesnel olarak ortaya konulması hâlinde, söz konusu ürünün geçici olarak CBAM kapsamı dışına çıkarılabilmesine imkân tanıyan istisnai bir güvenlik mekanizması olarak kurgulanmıştır. Komisyon, bu düzenlemenin CBAM'ın temel hedeflerinde veya uzun vadeli politika yöneliminde bir değişiklik anlamına gelmediğini özellikle vurgulamaktadır.

Bu çerçevede Komisyon, gübrelerin CBAM kapsamından kalıcı olarak çıkarılmasının söz konusu olmadığını; ancak gıda fiyatları veya gıda güvenliği üzerinde CBAM kaynaklı, doğrudan ve ciddi bir riskin kanıtlanması hâlinde, 27a maddesi kapsamında sınırlı süreli bir askıya alma kararının gündeme gelebileceğini belirtmektedir. Böyle bir karar, Komisyonun teknik değerlendirmesine dayanacak ve Parlamento ile Konsey'in denetimine açık şekilde uygulanacaktır.

Türkiye'de faaliyet gösteren ihracatçılar açısından 27a maddesi, yalnızca istisnai ve öngörülemeyen piyasa şoklarına karşı tasarlanmış tamamlayıcı bir güvenlik mekanizması olarak değerlendirilmelidir.

7. Sonuç ve Değerlendirme

Omnibus düzenlemeleriyle güncellenen SKDM çerçevesi, mekanizmanın temel hedeflerinden sapmadan uygulamada karşılaşılan teknik ve idari zorlukları azaltmayı amaçlayan bir sadeleştirme yaklaşımını yansıtmaktadır. Bu çerçevede SKDM, 1 Ocak 2026 itibarıyla mali yükümlülüklerin fiilen devreye girmesiyle birlikte, raporlama esaslı bir geçiş mekanizmasından çıkarak AB'nin iklim hedefleri ile ticaret politikalarını eş zamanlı olarak yönlendiren kalıcı ve yapısal bir düzenleme niteliği kazanmıştır.

Bununla birlikte SKDM, statik bir düzenleme niteliği taşımamaktadır. 2026 yılında yürürlüğe giren uygulama çerçevesi, 2028 sonrasında kapsamın aşağı yönlü ürünleri de içerecek şekilde genişletilmesine yönelik daha uzun vadeli bir dönüşümün ilk aşamasını oluşturmaktadır. Özellikle çelik ve alüminyum girdisi yoğun ürünlere yönelik genişleme planları, SKDM'nin yalnızca temel ham maddeleri değil, değer zincirinin daha ileri aşamalarını da kapsayacak biçimde evrildiğini göstermektedir.

Türkiye'de faaliyet gösteren ihracatçılar açısından SKDM, hukuki sorumluluğun AB'de yerleşik ithalatçılarda bulunmasına rağmen, fiilen üretim süreçlerini ve emisyon performansını merkeze alan bir düzenleme niteliği taşımaktadır. Gömülü emisyonların doğru ve doğrulanabilir biçimde hesaplanması, AB metodolojileriyle uyumlu veri ve raporlama kapasitesinin geliştirilmesi, yalnızca kısa vadeli bir uyum gerekliliği değil; orta ve uzun vadede AB pazarına erişimin sürdürülebilirliği açısından stratejik bir zorunluluk hâline gelmiştir. Bu çerçevede 2026–2028 dönemi, ihracatçıların SKDM'ye uyumun ötesine geçerek üretim, veri yönetimi ve karbon performanslarını stratejik biçimde yeniden konumlandırmaları gereken kritik bir geçiş aralığı olarak öne çıkmaktadır.

Kaynakça

- European Commission- Commission strengthens the Carbon Border Adjustment Mechanism - https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_3088
- European Commission - Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) - https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en#more-information
- European Commission - Questions and answers on the Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) - https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_25_3089
- European Commission – Commission Staff Working Document, Impact Assessment Report, SWD(2025) 988 final, 17.12.2025 - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=SWD%3A2025%3A988%3AFIN>
- European Commission - Reminder: CBAM goes live on 1 January 2026 https://taxation-customs.ec.europa.eu/news/reminder-cbam-goes-live-1-january-2026-2025-12-23_en
- European Commission - CBAM Legislation and Guidance - https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism/cbam-legislation-and-guidance_en
- European Commission - Omnibus I - https://commission.europa.eu/publications/omnibus-i_en
- European Commission - Omnibus II - https://commission.europa.eu/publications/omnibus-ii_en
- European Commission - Annexes for the transitional phase - https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AJOL_2023_228_R_0006#d1e32-113-1
- European Commission - CBAM Registry and Reporting- https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism/cbam-registry-and-reporting_en
- European Commission - CBAM Sectors - https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism/cbam-sectors_en
- European Commission - Carbon Border Adjustment Mechanism - https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en
- T.C.Ticaret Bakanlığı - AB SKDM Tüzük Değişikliğini İçeren Torba Yasa - <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat/ab-sinirda-karbon-duzenleme-mekanizmasi/ab-skdm-tuzuk-degisikligini-iceren-torba-yasa>
- Sustainability in Business - Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) – Adoption of operational rules and proposal to extend the scope - <https://www.sustainabilityinbusiness.blog/2026/01/carbon-border-adjustment-mechanism-cbam-adoption-of-operational-rules-and-proposal-to-extend-the-scope/>